

Bewonersparticipatie in container

Veel gemeenten in Nederland kiezen voor of overwegen de overschakeling naar nieuwe inzamelsystemen, zoals 'omgekeerd inzamelen'. De invoering van een dergelijk systeem vraagt om een gedegen locatieplan voor het plaatsen van ondergrondse restafvalcontainers, maar is uiteindelijk alleen succesvol, wanneer er draagvlak is onder bewoners.

Je kunt als gemeente zelf de uitdaging aangaan om tot een containerlocatieplan te komen. Maar waarom doen we dit niet samen met bewoners, of sterker nog, waarom laten we bewoners niet zelf kiezen? Dit is het uitgangspunt van gemeente Leusden. Zij spelen letterlijk open kaart, om samen met bewoners de beste containerlocaties te kiezen als vertrekpunt voor het 'nieuwe inzamelen'.

De belangrijkste reden waarom bewoners meestal niet in het opstellen van locatieplannen worden betrokken, is de complexiteit van de zoektocht naar geschikte containerlocaties. Bovengrondse infrastructuur, zoals speeltuinen, parkeerplaatsen, bushokjes en bomen, brengt al de nodige beperkingen met zich mee. Maar het ondergrondse netwerk van kabels, leidingen, boomwortels, riolen en gasleidingen vormt een nog grotere uitdaging. En dan dienen de containers uiteindelijk ook goed bereikbaar, veilig en evenredig verdeeld te zijn. Al deze locatiecriteria maken dat de beleidsmedewerker al lang blij is wanneer hij één geschikte locatie heeft gevonden, laat staan dat we hem vragen extra locaties te bepalen waar bewoners uit kunnen kiezen.

GIS creëert inzicht en overzicht

Gemeente Leusden had voor de te plaatsen ondergrondse containers een lange lijst met locatiecriteria opgesteld en vroeg ingenieursbureau MWH om deze te vertalen naar een overzichtelijk locatieplan met ruimte voor keuzelocaties. Eerste stap is dan: waar is ruimte voor een ondergrondse container? Dit wordt zichtbaar door afstanden tot gevels, bushaltes, parkeerplaatsen, reikwijdte van de inzamelwagen, wijkontsluitingswegen en de boven- en ondergrondse infrastructuur in GIS direct te verwerken in een digitale locatiekaart. Om bewoners zeggenschap te geven in het bepalen van strategische containerlocaties, moeten de voorkeuren van collega's op diverse beleidsterreinen daar wel ruimte voor laten. In GIS is te zien waar de locatiecriteria ruimte bieden en waar keuzes mogelijk zijn. En die keuze wilde Leusden haar bewoners laten maken.

Met beleidsexperts van groen, riool, verkeer en ruimtelijke ordening zijn mogelijke containerlocaties bepaald. In GIS was een groot deel van de locatiecriteria al verwerkt, waardoor de beschikbare ruimte al aardig was afgebakend en zichtbaar op grote kaarten (zie afbeelding 1). Dankzij deze voorbereiding, waren de mogelijke containerlocaties met de beleidsexperts in twee

ochtenden bepaald. Wat over blijft is een kleurrijke kaart met een duidelijk inzicht waar er voor bewoners iets te kiezen valt en waar niet.

Open kaart spelen

Maar hoe leg je vervolgens de locatiekeuze voor aan ruim 11.000 huishoudens? De gemeente Leusden ziet dit als een kaartspel, waarbij je de kaarten van de gemeente niet voor jezelf houdt, maar open op tafel legt. Door je in je kaarten te laten kijken, maak je bewoners onderdeel van je complexe vraagstuk om geschikte containerlocaties te vinden. Doel is het creëren van draagvlak en begrip vooraf en het voorkomen van eindeloze juridische procedures en vertraging tijdens de uitvoering. Leusden legde de voorlopige plannen al in een vroeg stadium voor aan alle bewoners. Dit was nodig om de voorkeurslocaties van bewoners te kunnen verwerken in het ontwerp locatieplan. Daarnaast kon de gemeente alle bezwaren, vragen en suggesties al verwerken, nog vóór de formele inspraak- en besluitvormingsprocedure. In dit proces is het belangrijk dat je als gemeente duidelijk bent richting bewoners over wat er te kiezen valt binnen de randvoorwaarden

Afbeelding 1. Groene vlakken geven de beschikbare ruimte weer na het verwerken van de locatiecriteria. Paarse stippen zijn de overwogen locaties en zwarte driehoeken de bestaande containers. De kleine stipjes geven de huisaansluitingen weer.

locatieplannen: speel open kaart!

en hoe uiteindelijk deze keuzes worden verwerkt. Je hebt te maken met ruim 11.000 huishoudens, met elk een eigen mening en voorkeur. Participatie betekent niet dat iedereen zijn of haar zin kan krijgen. Participatie betekent wel dat daar waar keuzeruimte is, die aan bewoners wordt geboden, je de regie houdt over de afspraken, maar ook dat je elk voorstel voor een alternatieve locatie overweegt. Zo leidde een handtekeningactie van bewoners tot verplaatsing van de containerlocatie.

Bewoners laten van zich horen

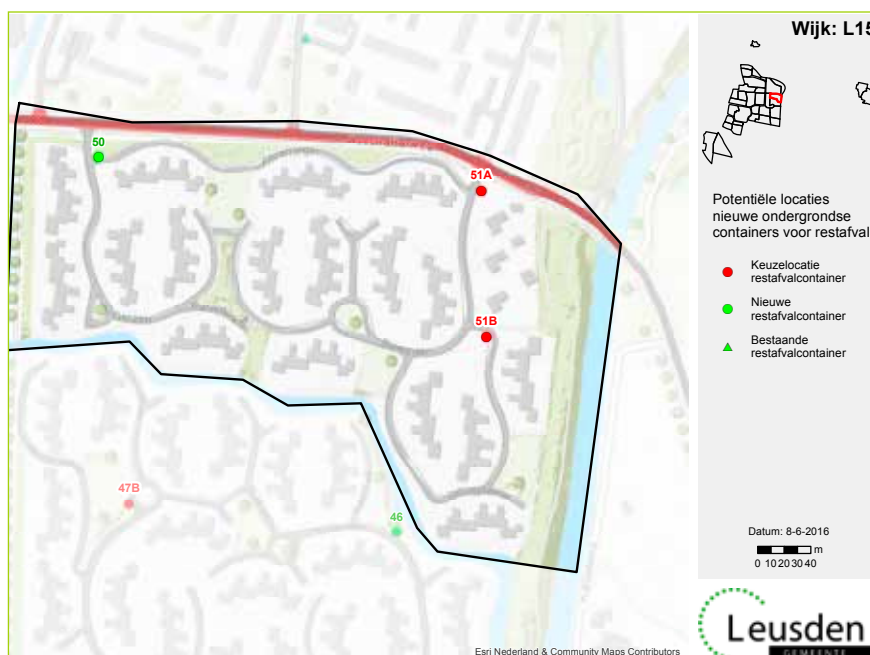
Via een brief met kaartje van hun wijk, kreeg elk huishouden inzicht in de mogelijke containerlocaties in hun eigen wijk. In een deel van de wijken en buurten konden bewoners tussen twee containerlocaties kiezen. Daar waar geen ruimte was, werden de containers als 'vaste' locaties ingetekend. Maar ook hier kregen bewoners de gelegenheid om de locaties ter discussie te stellen.

Drie bewonersavonden trokken ruim 250 bewoners om vragen te stellen, alternatieve locaties te bespreken of om bij te praten over het 'nieuwe inzamelen'. Inwoners konden actief meekijken op de digitale kaart en hun voorstellen op haalbaarheid toetsen. Natuurlijk leidde dit niet altijd tot tevredenheid, bijvoorbeeld wanneer een alternatieve locatie niet mogelijk bleek. Maar het

Wethouder Erik van Beurden: "Leusden gelooft in de samenleving voorop. Dat betekent ook dat we inwoners niet zomaar veranderingen kunnen opdringen. Daarom konden zij kiezen naar welke locaties zij hun restafval willen brengen."

inzicht in de complexiteit van de planvorming en het kunnen meekijken en meedenken leverde sneller begrip op, dan wanneer een locatieplan zonder toelichting wordt voorgelegd tijdens een zienswijzeprocedure.

De informatiebrief en bewonersavonden leverden ruim 1.000 reacties via e-mails en ingezonden antwoordkaarten met aangekruiste voorkeurslocaties op. De meeste beleidsmedewerkers zullen hiervan schrikken, maar voor gemeente Leusden was het doel bereikt. Bewoners lieten namelijk massaal van zich horen. Door deze input is een aantal 'vaste' containerlocaties herzien. Bij 15 van de 19 voorgelegde keuzelocaties was de voorkeur van bewoners direct duidelijk. Bij de overige vier locaties heeft de gemeente de knoop doorgehakt, omdat het aantal stemmen te dicht bijeen lag.

Afbeelding 2. Voorbeeldkaartje met ingetekend de 'vaste' containerlocaties en de keuzelocaties (optie A en B).

Participatie loont

Het ontwerp locatieplan is op 25 oktober 2016 vastgesteld door het college. Gedurende zes weken bestaat de mogelijkheid voor bewoners een zienswijze in te dienen. De grote vraag is natuurlijk hoeveel zienswijzen dit nu nog gaat opleveren. Veel zienswijzen ondervindt de gemeente Leusden al dankzij het voortraject. Hierin lagen alleen de spelregels vooraf vast. De inwoners hebben de kaarten open op tafel zien liggen en mochten zich met het spel bemoeien. De hoge opkomst en vele reacties tonen aan, dat participatie in dit proces zeker loont: door een open mind en met behulp van een interactieve GIS applicatie krijgt participatie inhoud en leidt dit tot betrokken en meedenkende bewoners.

Tekst: Frank van Oevelen, gemeente Leusden & Simon de Koning en Saskia Agterdenbos, MWH